

DEFINICJA I PODZIAŁ ZWIĄZKÓW RELIGIJNYCH W FEDERACJI ROSYJSKIEJ

Zasadnicze znaczenie, z punktu widzenia wzajemnych relacji i stosunków państwa ze związkami wyznaniowymi w Federacji Rosyjskiej, ma kwestia zdefiniowania w systemie prawnym pojęcia związku wyznaniowego oraz klasyfikacja związków wyznaniowych. Definicja i podział związków religijnych zostały zawarte w art. 6 ustawy federalnej z 26 września 1997 roku o wolności sumienia i o związkach wyznaniowych¹. Zgodnie z jego brzmieniem związek religijny w Federacji Rosyjskiej jest to dobrowolne zrzeszenie obywateli Federacji Rosyjskiej oraz innych osób stale i zgodnie z prawem zamieszkujących na terytorium Federacji Rosyjskiej, utworzone w celu wspólnego wyznawania i rozpowszechniania wiary, które posiada odpowiadające tym celom cechy: wyznanie, sprawowanie nabożeństw i innych obrzędów i ceremonii religijnych oraz nauczanie religii i wychowanie religijne swych wyznawców.

Za cechy związku wyznaniowego uznać należy zatem nie tylko dobrowolny charakter, samorządność, niekomercyjny charakter oraz zapewnienie wspólnego wyznawania i rozpowszechniania wiary. Dobrowolność oznacza utworzenie podobnej formacji zgodnie z życzeniem jej założycieli, bez zewnętrznych okoliczności przymuszających do takiego związku. Cecha ta oparta jest na konstytucyjnych zasadach zawartych w art. 30 Konstytucji Federacji Rosyjskiej przyjętej w ogólnonarodowym referendum 12 grudnia 1993 roku². Stanowi on, że każdy ma prawo do zrzeszania się w swobodnie działające organizacje społeczne. W ujęciu konstytucyjnym nikt nie może być zmuszony do wstąpienia do jakiegokolwiek organizacji społecznej oraz do członkostwa w niej. Istniejące określenie związku wyznaniowego jako dobrowolnego związku obywateli w kontekście konstytucyjnej regulacji wolności zrzeszania, dla każdego jest istotnym za-

¹ Zbiór ustawodawstwa Federacji Rosyjskiej, Nr 39, poz. 4465.

² „Rosyjska Gazeta”, 1997, nr 237.

wężeniem kręgu adresatów tego uprawnienia. Ustawodawca zrezygnował także z konkretyzacji uprawnień wynikających z zasadniczego celu, jakim jest dla związków wyznaniowych wspólne wyznawanie i rozpowszechnianie wiary³. Pomimo że w normach istniejącego prawodawstwa nieobecne jest określenie takich pojęć jak: religia, zasady wiary, wspólne wyznawanie i rozpowszechnianie wiary, to luki te zostały zapełnione przynajmniej w części orzecznictwem sądowym⁴.

Bez wątplenia jednak art. 6 ustawy o wolności sumienia i o związkach wyznaniowych zawiera ściślejsze od wcześniejszych ustaw wskazanie na cechy pozwalające odróżnić związki wyznaniowe od innych organizacji społecznych. Takimi cechami są: wyznawanie wiary, sprawowanie nabożeństw czy innych ceremonii i obrzędów religijnych, a także nauczanie religii i wychowanie religijne swych wyznawców. Nie wspomina przy tym, w przeciwieństwie do wcześniejszych regulacji radzieckich, o stowarzyszeniach ateistycznych.

Ustawodawca rosyjski wprowadził zasadę generalną, zgodnie z którą niedopuszczalne jest tworzenie związków wyznaniowych w organach władzy państwowej, organach państwowych, instytucjach państwowych, organach samorządu terytorialnego, jednostkach wojskowych oraz organizacjach państwowych i samorządowych. Warto zauważyć przy tym, że zabronione jest jedynie tworzenie związków wyznaniowych, a nie ich działalność w wyżej wskazanych podmiotach. Stwarza to nowe, szersze możliwości funkcjonowania związków wyznaniowych w praktyce, oczywiście w związku i kontekście ustawowego zakazu tworzenia i działalności związków wyznaniowych, których cele i działania są sprzeczne z obowiązującym rosyjskim prawem.

Pojęcie związku wyznaniowego jest pojęciem rodzajowym i obejmuje swym zakresem dwa rodzaje związków wyznaniowych: grupy wyzna-

³ Jednak w literaturze rosyjskiej można odnaleźć próbę wyliczenia uprawnień związków wyznaniowych wynikających ze wspólnego wyznawania i rozpowszechniania wiary. Akcentowane jest przy tym to, że w pewnych sytuacjach sprawowanie obrzędów i ceremonii religijnych ma sprzeczny z prawem, społecznie niebezpieczny charakter, np. składanie ofiary w formie rytualnego zabicia człowieka czy zwierzęcia, publiczne kontakty płciowe. Patrz: A. A. Malinowski, W. A. Burkowska, *Działalność związków wyznaniowych. Aspekty psychologiczne i prawne*, Moskwa, 1999, s. 5 i n.

⁴ Przykładem tego jest orzeczenie Sądu Rejonowego w Sankt Petersburgu z 2001 r., zgodnie z którym wcielenie w życie idei określonych zasad wiary nie może być rozpatrywane jako działalność religijna, jeśli formy, w jakich ma miejsce ta działalność, nie są specyficzne dla związków wyznaniowych, a są charakterystyczne dla stowarzyszeń. Patrz. *Naukowo-praktyczny komentarz do Kodeksu cywilnego Federacji Rosyjskiej, części pierwszej, artykuł po artykule* (komentarz do art. 117), red. W. P. Mozolin, M. N. Maleinoy, Sankt Petersburg, 2004.

niowe i organizacje religijne. Podział związków wyznaniowych na grupy wyznaniowe i organizacje religijne został wprowadzony po raz pierwszy w historii prawodawstwa rosyjskiego. Zgodnie z art. 7 ustawy o wolności sumienia i o związkach wyznaniowych, Federacja Rosyjska uznała za grupę wyznaniową niezarejestrowane w rejestrze państwowym dobrowolne zrzeszenie obywateli, utworzone w celu wspólnego wyznawania i rozpowszechniania wiary, realizujące swą działalność bez ingerencji państwowej i nabycia zdolności do czynności prawnych w charakterze osoby prawnej. Grupa wyznaniowa ma ustawowe prawo do sprawowania nabożeństw, innych obrzędów i ceremonii religijnych, a także nauczania religii i wychowania religijnego swych członków – wyznawców.

Lokale i mienie niezbędne dla działalności grupy wyznaniowej może być przekazane jedynie w użytkowanie grupy przez jej członków, tzn. grupa wyznaniowa nie może w świetle ustawy posiadać majątku w dzierżawie lub na własność, ale tylko do użytku. Stosownie do art. 288 ust. 3 w związku z art. 671 ust. 2 Kodeksu cywilnego Federacji Rosyjskiej (ustawa federalna nr 51 z dnia 21 listopada 1994 roku)⁵ lokal mieszkalny może być wykorzystywany wyłącznie do zamieszkania przez obywateli, a ulokowanie się w nim organizacji jest niedopuszczalne. W związku z tym i zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy o wolności sumienia i o związkach wyznaniowych członkowie grupy wyznaniowej (i wyłącznie oni) mogą udostępniać należące do nich lokale mieszkalne do sprawowania nabożeństw oraz obrzędów i ceremonii religijnych⁶. Oddanie do użytku mienia, niezbędnego do działalności grupy wyznaniowej, jest realizowane przez członków grupy na podstawie norm Kodeksu cywilnego Federacji Rosyjskiej regulujących umowę nieodpłatnego użytkowania. Nie będąc osobą prawną, grupa wyznaniowa nie może również występować jako pracodawca. Aby uzyskać status pracodawcy, grupa wyznaniowa musi przekształcić się w organizację religijną⁷.

Obywatele, którzy utworzyli grupę wyznaniową z zamiarem przekształcenia jej w przyszłości w organizację religijną, zawiadamiają o jej utworzeniu i rozpoczęciu działalności właściwy terytorialnie organ samorządu lokalnego.

⁵ „Rosyjska Gazeta”, 1994, nr 238-239.

⁶ Wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości Federacji Rosyjskiej z 24 grudnia 1997 r. o zastosowaniu prawodawstwa o związkach wyznaniowych.

⁷ *Komentarz do Kodeksu Pracy Federacji Rosyjskiej (artykuł po artykule)*, red. A. M. Kurennoj, S. P. Mawrin, J. B. Chochłow, Moskwa, 2005.

Warto przy okazji zauważyć, że ustawa nie ustanawia minimalnej liczebności grupy wyznaniowej koniecznej do zawiadomienia lokalnych organów samorządowych o jej utworzeniu. Ustawa nie określa również ani obowiązku, ani trybu rejestracji grup wyznaniowych w organach samorządu lokalnego, wydawania potwierdzenia oraz jego formy.

Drugim rodzajem związku wyznaniowego jest organizacja religijna. Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi status prawny organizacji religijnej są Kodeks cywilny Federacji Rosyjskiej, który określa ogólny status prawny i **prawno-cywilne** podstawy i mechanizmy działalności osób prawnych, oraz (oczywiście) ustawa o wolności sumienia i o związkach wyznaniowych. Legalną definicję organizacji religijnej zawiera art. 8 ustawy o wolności sumienia i o związkach wyznaniowych, który stanowi, że organizacja religijna to **dobrowolne zrzeszenie** obywateli Federacji Rosyjskiej oraz innych osób legalnie i na stałe zamieszkujących terytorium Federacji utworzone w celu **wspólnego wyznawania i rozpowszechniania wiary** i zarejestrowane jako osoba prawna w trybie prawem przewidzianym.

Pojęcie organizacji religijnej obejmuje także utworzoną przez scentralizowaną organizację religijną na podstawie swojego statutu instytucję lub organizację, jak również placówkę zawodowego kształcenia religijnego. Instytucja lub organizacja, o której mowa, jeżeli chce posiadać charakter organizacji kościelnej, musi spełniać kilka ustawowych warunków oraz uwzględniać kilka zasad, np. zasadę dobrowolnego zrzeszania się obywateli Federacji Rosyjskiej oraz innych osób stale i legalnie zamieszkujących na terytorium Federacji Rosyjskiej. Celem utworzonej instytucji lub organizacji powinno być **wspólne wyznawanie i rozpowszechnianie wiary**. Ponadto utworzona przez scentralizowaną organizację religijną instytucja lub organizacja powinna charakteryzować się stosownymi do tego celu, a przewidzianymi przez ustawodawcę, atrybutami, takimi jak: wyznanie, sprawowanie nabożeństw oraz innych obrzędów i ceremonii religijnych, oraz nauczanie religii i wychowywanie w duchu religijnym swoich wyznawców. Posiadająca powyższe cele i cechy oraz utworzona przez scentralizowaną organizację religijną instytucja lub organizacja zobowiązana jest posiadać instytucję kierującą bądź koordynującą.

Zasadniczym elementem definicji silnie akcentowanym przez ustawodawcę jest **dobrowolny charakter** zrzeszania się członków organizacji religijnej. Oznacza on **możliwość nieskrępowanego wstąpienia i wystąpienia z organizacji religijnej w dowolnym uznanym przez jednostkę momencie**. Nikt nikomu nie może tego zabronić ani uniemożliwić.

Organizacja religijna różni się od grupy wyznaniowej przede wszystkim posiadaniem statusu osoby prawnej. Należy przy tym zwrócić uwagę, że istotną właściwością organizacji religijnych jako osoby prawnej jest to, że ich założyciele i członkowie nie mają praw majątkowych wobec niej. Organizacja religijna jest organizacją niekomercyjną, tzn. nie osiąga zysku jako takiego oraz nie rozdziela otrzymanego dochodu między swych uczestników. Organizacje niekomercyjne mogą realizować działalność gospodarczą na tyle, na ile służy ona osiągnięciu celów, ze względu na które organizacje te zostały utworzone, oraz działalność odpowiadającą owym celom⁸.

Artykuł 6 ustawy o wolności sumienia i o związkach wyznaniowych określa, kto może być członkiem organizacji religijnej, czyli wymogi stawiane przez prawo wobec uczestników organizacji religijnych. Jak wskazuje norma analizowanego artykułu, uczestnikami organizacji religijnych mogą być obywatele Federacji Rosyjskiej oraz inne osoby, które obywatelstwa rosyjskiego nie posiadają, ale na stałe i na podstawie prawnej zamieszkują terytorium Federacji. Pod pojęciem innych osób rozumiani są cudzoziemcy i osoby nieposiadające obywatelstwa, które w ustalonym trybie otrzymały pozwolenie na pobyt stały i dokument tożsamości Federacji Rosyjskiej. Warto przy tej okazji podkreślić, że zgodnie z art. 9 ust. 1 tejże ustawy założycielami organizacji religijnej mogą być tylko i wyłącznie obywatele Federacji Rosyjskiej. W rosyjskiej doktrynie prawnej dominuje pogląd, zgodnie z którym cudzoziemiec może stać na czele organizacji religijnej, albowiem cudzoziemcy i osoby nieposiadające obywatelstwa mogą być uczestnikami organizacji religijnej, a więc i jej kierownikami, jeżeli na stałe i zgodnie z prawem zamieszkują terytorium Federacji Rosyjskiej. Zatem obcokrajowcy i osoby nieposiadające obywatelstwa, tymczasowo przebywające w Federacji Rosyjskiej, nie mogą kierować organizacją religijną.

Ustawodawca rosyjski wyodrębnia dwa rodzaje organizacji religijnych. Na podstawie kryterium terytorialnego zasięgu swojej działalności organizacje religijne zostały podzielone na organizacje religijne lokalne oraz organizacje religijne scentralizowane. Ma to bardzo istotne konsekwencje praktyczne, albowiem organy władzy państwowej zostały w ustawie zobowiązane do uwzględniania terytorialnego zasięgu działalności organizacji religijnej przy rozpatrywaniu zagadnień dotyczących działalności organi-

⁸ S. J. Piatin, *Komentarz do prawa federalnego z dnia 26 września 1997 r. № 125-PF, „O wolności sumienia i o związkach religijnych” (artykuł po artykule)*, Prawnicza baza danych Konsultant Plus, 2006.

zacji religijnych w społeczeństwie oraz umożliwienia im uczestniczenia w rozpatrywaniu wymienionych kwestii.

Lokalna organizacja religijna została zdefiniowana przez ustawodawcę jako organizacja religijna, która składa się z co najmniej dziesięciu członków, którzy osiągnęli 18 lat i na stałe mieszkają na tym samym terenie bądź na tym samym osiedlu typu miejskiego lub wiejskiego.

Natomiast przez scentralizowaną organizację religijną należy rozumieć w świetle ustawy organizację religijną, która składa się zgodnie ze swoim statutem z co najmniej trzech lokalnych organizacji religijnych.

Scentralizowana organizacja religijna, której struktury funkcjonowały na terytorium Federacji Rosyjskiej zgodnie z prawem przez co najmniej 50 lat⁹, ma prawo posługiwać się w swoim nazewnictwie wyrazami „Rosja”, „Federacja Rosyjska”, „rosyjski” i pochodnymi od nich nazwami. Nazwa organizacji religijnej musi zawierać informację o wyznawanej przez jej członków religii. W swojej działalności organizacja religijna zobowiązana jest do podawania swojej pełnej nazwy. Organizacje religijne, jak i inne osoby prawne, posiadają swoją nazwę, zawierającą wskazanie na jej organizacyjno-prawną formę, a także ukazującą charakter działalności osoby prawnej. Nazwa organizacji religijnej zawarta jest w jej statucie, na podstawie którego organizacja prowadzi działalność. Organizacja religijna ma obowiązek posługiwania się pełną nazwą. Obowiązek posługiwania się swoją pełną nazwą przy realizowaniu działalności przez organizację religijną znajduje odbicie w rosyjskiej praktyce sądowej.

Podstawowa różnica między organizacją religijną a grupą wyznaniową zawiera się więc w zakresie zdolności do czynności prawnych. Grupa wyznaniowa nie posiada statusu osoby prawnej. Niemniej jednak obecność grupy wyznaniowej w stowarzyszeniu religijnym, które nie jest organizacją religijną, odgrywa istotną rolę w państwie, ponieważ pomaga uporządkować wzajemne stosunki państwa i związku wyznaniowego.

Oprócz tego, status grupy wyznaniowej daje możliwość prowadzenia legalnej działalności religijnej, aczkolwiek w ograniczonym zakresie dla stowarzyszenia religijnego, którego przez pewien czas nie można zarejestrować jako organizacji religijnej. Mowa tu o stowarzyszeniach religijnych, które znajdują się na terytorium Rosji mniej niż 15 lat, o ile zgodnie z art. 9 ustawy o wolności sumienia, dla powołania lokalnej organizacji religijnej niezbędna jest obecność nie mniej niż dziesięciu obywateli Federacji Rosyjskiej, zjednoczonych w grupę religijną, która posiada potwierdze-

⁹ Okres ten liczony jest do chwili wystąpienia z wnioskiem o wpisanie organizacji do rejestru państwowego.

nie swojego istnienia na danym terenie przez nie mniej niż 15 lat, wydane przez organy samorządu lokalnego, lub posiada potwierdzenie o wejściu w strukturę scentralizowanej organizacji tego wyznania wydane przez wymienioną organizację. Scentralizowana organizacja religijna może być utworzona tylko przy obecności nie mniej niż trzech lokalnych organizacji religijnych jednego wyznania, zgodnie z właściwymi postanowieniami organizacji religijnych, o ile są one zgodne z prawem. Ustawa o wolności sumienia ustanowiła okres 15 lat, by stowarzyszenie religijne, które po raz kolejny pojawiło się na terytorium Rosji, mogło zarejestrować się jako organizacja religijna.

W ten sposób otrzymanie statusu grupy wyznaniowej jest wymogiem ustawowym dla stowarzyszenia religijnego, które ponownie pojawiło się na terytorium Rosji. W przypadku spełnienia tych warunków określonych przez ustawodawstwo Federacji Rosyjskiej i zarejestrowania jako grupa wyznaniowa, ma ona prawo do statusu osoby prawnej w formie organizacji religijnej dopiero po upływie 15 lat.

Według najnowszych ogólnie dostępnych statystyk rosyjskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, opublikowanych w 2006 roku, w Rosji było zarejestrowanych 22 513 organizacji religijnych. Wśród nich najwięcej, ponieważ aż 12 214 podmiotów, wchodziło w skład Moskiewskiego Patriarchatu Cerkwi prawosławnej, a pozostałe to:

- 3 668 struktur i organizacji muzułmańskich,
- 1 558 jednostek zielonoświątkowców,
- 965 organizacji baptystów,
- 740 struktur ewangelików,
- 652 jednostki adwentystów,
- 408 struktur świadków Jehowy,
- 285 organizacji staroobrzędowców,
- 284 organizacje żydowskie,
- 228 organizacji luterzańskich,
- 255 struktur katolików,
- 197 struktur buddystów,
- 187 organizacji prezbiterian,
- 115 jednostek metodystów,
- 80 struktur Cerkwi nowoapostolskiej,
- 78 grup wyznawców Hare Kriszna,
- 68 struktur Cerkwi ormiańskiej,
- 53 organizacje mormonów,
- 22 organizacje związane z kultami pogańskimi i szamańskimi.

W porównaniu z danymi z 1 stycznia 2004 roku liczba organizacji religijnych Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej wzrosła o 1,1%, w tym czasie procent niekanonicznych prawosławnych jurysdykcji i nowych religijnych ruchów uległ zmniejszeniu. W szczególności zmniejszyła się liczba niektórych organizacji religijnych, np. chrześcijan baptystów i Hare Kriszna, podczas gdy organizacje np. zielonoświątkowców, tak jak poprzednio, przejawiały tendencję wzrostową. Statystyki pozostałych wyznań prawie się nie zmieniły. W skład organizacji religijnych wchodzi w szczególności centra religijne i klasztory, duchowo-oświatowe instytucje, misje, bractwa i inne organizacje religijne.

Ustawodawstwo rosyjskie normuje także pojęcie zagranicznej organizacji religijnej w Rosji, a także status prawny przedstawicielstwa zagranicznej organizacji religijnej¹⁰. Za organizację religijną uznano organizację stworzoną poza granicami Federacji Rosyjskiej, zgodnie z prawodawstwem państwa, w którym znajduje się ta organizacja. Zagraniczna organizacja religijna może otrzymać prawo do utworzenia swojego przedstawicielstwa na terytorium Federacji Rosyjskiej. Przedstawicielstwo zagranicznej organizacji religijnej nie ma jednak prawa do prowadzenia działalności kultowej i obrzędowej oraz innego rodzaju działalności religijnej. Zagraniczna organizacja religijna oraz jej przedstawicielstwo nie posiadają statusu związku wyznaniowego. Tryb rejestracji, otwarcia i zamknięcia przedstawicielstwa zagranicznej organizacji religijnej jest uregulowany postanowieniem Rządu Federacji Rosyjskiej z dnia 2 lutego 1998 roku nr 130 (red. z dnia 30 grudnia 2005) o porządku rejestracji, otwarciu i zamknięciu w Federacji Rosyjskiej przedstawicielstw zagranicznych organizacji religijnych¹¹.

W przypadku podjęcia decyzji o rejestracji przedstawicielstwa zagranicznej organizacji religijnej, Rząd Federacji Rosyjskiej wydaje jej przedstawicielowi zaświadczenie według ustanowionego wzoru. Jest to dowód na legalny status przedstawicielstwa zagranicznej organizacji religijnej w Federacji Rosyjskiej. Jednocześnie ustawa przewiduje możliwość istnienia przy rosyjskiej organizacji religijnej przedstawicielstwa zagranicznej organizacji religijnej. Organizacja religijna w Federacji Rosyjskiej ma prawo do nawiązania i podtrzymywania stosunków oraz kontaktów międzynarodowych w celach pielgrzymkowych, uczestniczenia w zgromadzeniach religijnych, uczestniczenia w przedsięwzięciach służących zdobywaniu wykształcenia religijnego, a także posiada uprawnienia do zapraszania

¹⁰ Art. 13 ustawy o wolności sumienia i o związkach wyznaniowych.

¹¹ „Rosyjska Gazeta”, 2005, nr 27.

współwyznawców – obywateli z innych państw do wspólnej realizacji tych celów.

Należy przy tym zaznaczyć, iż ustawa o wolności sumienia i o związkach wyznaniowych dopuszcza także sytuację polegającą na tym, że utworzona na terytorium Federacji organizacja religijna posiada nadrzędny organ kierowniczy znajdujący się poza granicą. Ustawodawca umożliwia działanie takich organizacji religijnych, jednakże wprowadza dodatkowe wymagania przy ich rejestracji. Warunkiem dodatkowym i uzupełniającym, wymaganym do rejestracji organizacji religijnej tego typu jest przedłożenie statutu lub innego dokumentu właściwej zagranicznej organizacji religijnej, zatwierdzonego przez konkretny organ państwa, w którym znajduje się ta organizacja. Jest to warunek niezbędny.

Warto przy tej okazji zwrócić uwagę na fakt, że organizacje religijne mające możliwość używania w nazwie słowa rosyjskiego otrzymały wyłączne prawo do zapraszania zagranicznych gości w celu prowadzenia działalności duszpasterskiej. Działalność duszpasterska obejmuje w tym znaczeniu przede wszystkim działalność kaznodziejską i innego rodzaju działalność religijną w tych organizacjach. Działalność taka musi być oczywiście zgodna z ustawodawstwem federalnym.

Organizacja religijna wydaje się w warunkach wielokulturowego i wielowyznaniowego społeczeństwa rosyjskiego w zasadzie podstawową formą religijnego zrzeszania się. Organizacje religijne działają nie tylko na podstawie ustawy, ale również na podstawie statutu, który musi odpowiadać i spełniać wymogi rosyjskiego ustawodawstwa i to nie tylko wyznaniowego. Statut organizacji religijnej musi być zatwierdzony. Zatwierdzenia statutu dokonują jej założyciele lub scentralizowana organizacja religijna, a w szczególności jej organ kierowniczy, który może być jednoosobowy lub wieloosobowy.

Statut organizacji religijnej winien zawierać wszystkie elementy enumeratywnie wyliczone i wskazane przez ustawodawcę, przede wszystkim: nazwę, siedzibę, rodzaj organizacji religijnej oraz wskazanie wyznania. W przypadku członkostwa organizacji religijnej w scentralizowanej organizacji religijnej uwzględnia także jej nazwę. Oprócz tych elementów w statucie muszą znajdować się cele, zadania organizacji religijnych, podstawowe formy prowadzenia działalności i realizowania misji oraz inne informacje dotyczące specyfiki działalności danej organizacji religijnej. Statut organizacji religijnej uwzględnia ponadto tryb tworzenia i zaprzestania działalności wraz z trybem rozporządzania majątkiem w tym ostatnim przypadku. W statucie zostaje również określona struktura wewnętrzna

organizacji z jej organami kierowniczymi i ich trybem powołania i kompetencjami, oraz sprecyzowane zostają źródła pozyskiwania funduszy i inne sprawy majątkowe.

Współczesne ustawodawstwo rosyjskie, dokonując oryginalnej klasyfikacji związków wyznaniowych, jak wydaje się, trwale zerwało z regulacją dotyczącą materii wyznaniowej okresu radzieckiego. Stworzono przy tym podstawy prawne do indywidualnej realizacji wolności sumienia i wyznania oraz do równoprawnego traktowania związków wyznaniowych przez państwo¹², oczywiście w granicach regulacji konstytucyjno-ustawowej.

Zasady wyznaniowe zawarte w Konstytucji Federacji Rosyjskiej determinują pozycję prawną związków wyznaniowych. Zasadnicze znaczenie ma w szczególności zasada świeckości państwa i w konsekwencji zasada oddzielenia związków wyznaniowych od państwa.

Zgodnie z tą ostatnią zasadą związek wyznaniowy nie może pełnić funkcji organów władzy publicznej oraz innych organów państwowych czy też organów samorządu lokalnego. Związek wyznaniowy ma zakaz brania udziału w wyborach do organów władzy państwowej i do organów samorządowych. Nie może także uczestniczyć w działalności partii politycznych i ruchów politycznych oraz nie może im udzielać jakiegokolwiek pomocy materialnej. Ma jednak cały szereg uprawnień związanych z prowadzeniem działalności typowo religijnej. W ustawodawstwie Federacji Rosyjskiej można dostrzec wyraźny trend do powolnego, ale stałego poszerzania katalogu uprawnień związków wyznaniowych. Zwiększa to możliwości realizowania misji przez związki wyznaniowe i w istocie zakres wolności sumienia i wyznania.

¹² I. A. Kunicyn, *Status prawny związków wyznaniowych Rosji*, Moskwa, 2000, s. 344.